

Huvudman

Linköpings kommun
kommun@linkoping.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola och fritidshem vid Järdalaskolan i Linköpings kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 12 december 2022

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen genomförde under läsåret 2021/22 en tillsyn av Järdalaskolan i Linköpings kommun. Skolinspektionen beslutade den 8 mars 2022 att förelägga Linköpings kommun att vid vite av 1 000 000 kronor vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande undervisning och lärande, särskilt stöd samt trygghet och åtgärder mot kränkande behandling.

Vid uppföljning hösten 2022 bedömde Skolinspektionen att bristerna avseende trygghet och åtgärder mot kränkande behandling samt huvuddelen av bristerna inom området särskilt stöd var avhjälpta. Skolinspektionen konstaterade dock att vissa brister avseende undervisning och lärande samt särskilt stöd kvarstod. Skolinspektionen beslutade därför den 12 december 2022 att förelägga Linköpings kommun att vid vite av 600 000 kronor vidta åtgärder för att avhjälpa dessa kvarstående brister. Skolinspektionen tilldelade också Linköpings kommun en anmärkning avseende brister rörande samråd med elevhälsan vid utredning av elevers behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i beslutet den 12 december 2022. Uppföljningen bygger på den redovisning av vidtagna åtgärder som Linköpings kommun inkom med den 15 mars och den 4 april 2023. Skolinspektionen har också intervjuat lärare, personal i fritidshemmet som även arbetar som resurspedagoger i grundskolan, representanter för elevhälsan, samt

observerat verksamheten i fritidshemmet. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. åtgärdsprogram, elevscheman och planeringar för fritidshemmet. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Linköpings kommun har följt föreläggandet och vidtagit föreskrivna åtgärder samt om påtalade brister har avhjälpats. Skolinspektionen har även tagit ställning till om huvudmannen avhjälpit bristen som föranledde en anmärkning.

Motivering av beslutet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Undervisning under ledning av lärare

Av huvudmannens redovisning framgår att några elever på lektionerna arbetar i grupp tillsammans med den ämnesansvariga läraren, medan andra går till ett intilliggande rum där de kan arbeta ostört med stöd av resursperson. Dialog mellan ämnesansvarig lärare och resursperson pågår dock hela tiden och ämnesansvarig lärare finns alltid tillgänglig i rummet intill. Resurspersonerna uppger i intervju att det är en elev som arbetar enskilt med hjälp av en resursperson på lektionerna i några ämnen. Ansvarig lärare kommer dock in ibland när eleven arbetar enskilt, och det förs en kontinuerlig dialog mellan läraren och resurspedagogen. Ansvariga lärare bekräftar att en elev får enskild undervisning, men att schemat är lagt så att både lärare och resurspedagog har lektioner med eleven. Det är alltid ansvarig lärare som planerar lektionerna och tillsammans med resurspersonen utvärderar genomförda lektioner.

Garanterad undervisningstid

Av huvudmannens redovisning och dokumentstudier framgår att tidigare scheman korrigerats av rektorn, så att undervisning numera bedrivs i de ämnen och i den omfattning som anges i timplanen. Vidare framgår av huvudmannens redovisning samt intervjuer med lärarna och resurspedagogerna att alla delar av lektionerna numera utgörs av aktiviteter som är kopplade till aktuellt ämne. Det gäller även den avslutande delen av lektionerna: den som på skolan benämns del tre. Som exempel nämns att en lektion i geografi kan avslutas med ett spel kopplat till kartträning och i svenska med lästräning. Vidare framgår av huvudmannens redovisning att i de fall där anpassad studiegång är aktuellt anpassas schemat numera enbart utifrån beslut taget av rektorn.

Undervisning i fritidshemmet

Av huvudmannens redovisning samt intervjuer med rektorn och personalen i fritidshemmet framgår att ett samarbete pågår mellan personalen på Järdalaskolan och personalen på intilliggande Fredriksbergsskolans fritidshem sedan en tid tillbaka. Samarbetet innebär att Järdalaskolans verksamhet till delar utgår från den

planering som gäller för Fredriksbergsskolan. Eleverna har också vissa aktiviteter tillsammans med elever vid Fredriksbergsskolas fritidshem, till exempel gymnastik och utelek.

Vidare framgår av huvudmannens redovisning samt intervjuerna att personalen får hjälp av en förstelärare på en annan skola att planera verksamheten i fritidshemmet. Mötena har exempelvis handlat om pedagogiska planeringar och hur de ska skapas. Vidare uppger personalen att en av dem deltar i de kommunövergripande nätverksträffarna för fritidshemmet. Vid den senaste träffen hade de med sig pedagogiska planeringar och utbytte erfarenheter utifrån dessa.

Skolinspektionen har också tagit del av pedagogiska planeringar, till exempel ett arbete om ekonomi, där koppling till syfte och centralt innehåll finns angivet.

Rättslig reglering

Undervisning under ledning av lärare

I 1 kap. 3 § skollagen definieras undervisning som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 633) framgår bl.a. att i definitionen av undervisningsbegreppet ligger att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. Exempelvis är slumpmässigt läsande eller TV-tittande som inte ingår som en del i en pedagogisk planering inte undervisning i lagens mening.

Av 2 kap. 13 § första stycket skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Av 18 § framgår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven i 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare, under vissa angivna förutsättningar, bedriva undervisningen.

Av 2 kap. 15 § skollagen framgår bland annat att en legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver.

I förarbeten till skollagen (prop. 2010/11:20, s. 82) anges att legitimerade lärare har ett individuellt ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver och ska kunna ställas till svars vid eventuella brister i den professionella yrkesutövningen. Lärare som inte omfattas av denna paragraf har självfallet också ett ansvar för att bedriva en så bra undervisning som möjligt, men i dessa fall är det rektorn som ytterst är ansvarig.

Garanterad undervisningstid

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår att undervisningen i grundskolan ska omfatta bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik.

Av 9 kap. 3 § skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1. Vidare framgår av bilaga 1 till skolförordningen den garanterade undervisningstiden för respektive ämne under lågstadiet.

Av Lgr 22, del 5 Kursplaner, framgår bl.a. syfte och centralt innehåll för respektive ämne.

Undervisning i fritidshemmet

Av 14 kap. 2 § skollagen framgår bl.a. att fritidshemmet kompletterar utbildningen i grundskolan. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Av 13 kap. 1 § skolförordningen framgår bl.a. att det för fritidshemmet gäller en läroplan (Lgr 22).

Av Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar, framgår att rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. Vidare framgår av del 4. Fritidshemmet, syfte och centralt innehåll för undervisningen i fritidshemmet. Det anges bl.a. att undervisningen i fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid. Detta ska ske genom att undervisningen tar sin utgångspunkt i elevernas behov, intressen och erfarenheter, men också att eleverna kontinuerligt utmanas ytterligare genom att de inspireras till nya upptäckter. I undervisningen ska eleverna erbjudas en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som integrerar omsorg och lärande. Dessutom framgår att det för undervisningen i fritidshemmet finns centralt innehåll som ska behandlas avseende områdena språk och kommunikation, skapande och estetiska uttrycksformer, natur och samhälle samt lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten numera uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Åtgärdsprogrammets utformning

Av huvudmannens redovisning framgår att en genomgång av alla åtgärdsprogram har skett för att säkerställa att såväl elevernas behov som hur behovet ska tillgodoses framgår. Vidare framgår att mindre ingripande stödinsatser i form av extra anpassningar nu är skilda från åtgärdsprogrammen. Detta framgår också av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av. Vidare framgår av huvudmannens redovisning att ett arbete med kompetensutveckling pågår som bland annat handlar om att åtgärderna i åtgärdsprogrammen ska vara konkreta och utvärderingsbara.

Hantering av enskild undervisning och anpassad studiegång

Av huvudmannens redovisning framgår att ingen elev vid tiden för redovisningen hade enskild undervisning, vilket också bekräftas av lärare, resurspedagoger och elevhälsan samt de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av. Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår dock att det för en elev kommer att beslutas om enskild undervisning inom kort, eftersom eleven nu bedöms behöva sådan undervisning.

Av intervjuer med rektorn och lärare samt av dokumentstudier framgår vidare att ingen elev har anpassad studiegång.

Huvudmannen uppger i sin redovisning att i det fall beslut om enskild undervisning eller anpassad undervisning behöver tas är skolans nuvarande rektor införstådd med att dessa beslut inte kan delegeras.

Samråd med elevhälsan vid utredning av särskilt stöd

Av huvudmannens redovisning framgår att huvudmannens representant i möten med rektorn och rektorns chef samt med elevhälsan i sin helhet betonat betydelsen av samråd och samverkan mellan elevhälsans samtliga kompetenser vid utredningar av elevers behov av särskilt stöd. Huvudmannens bedömning är därför att samråd mellan elevhälsans samtliga kompetenser nu sker vid utredningar om elevers behov av särskilt stöd.

Huvudmannen har också bifogat den rutin, daterad 2023-03-03, som nu gäller för arbetet med särskilt stöd. Av den framgår bland annat att "arbetslaget och elevhälsan analyserar elevens behov av åtgärder och diskuterar förslag till åtgärder till åtgärdsprogrammet" när en elevs behov av särskilt stöd utreds.

Representanter för elevhälsan uppger i intervju att de alla numera är involverade i diskussioner om vilket särskilt stöd eleverna behöver, vilket också bekräftas av lärarna.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att rektorn under vissa förutsättningar ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och att samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Vidare framgår att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodose ska framgå av åtgärdsprogrammet. Åtgärdsprogram beslutas av rektorn och rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan bl.a. om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt, eller i form av anpassad studiegång.

Av 3 kap. 10, 11 och 12 §§ framgår bland annat följande. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Vidare framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2013/14:160, s. 25) betonas att det är centralt att elever som behöver särskilt stöd för att nå målen också ges sådant stöd och att arbetet med särskilt stöd är en viktig fråga som berör stora delar av den pedagogiska verksamheten i skolan. Samtidigt kan ett beslut om särskilt stöd innebära inskränkningar och förändringar i den enskilda elevens utbildning. Regeringen anser därför att det måste ställas höga krav på rättssäkerhet. Detta innebär att de beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram som fattas ska vara riktiga i sak och beskriva adekvata åtgärder. En förutsättning för detta är att besluten grundar sig på ett väl underbyggt och korrekt underlag. Vidare framgår (s. 29) att det är viktigt att de konkreta åtgärder som avses att vidtas med anledning av det identifierade behovet av särskilt stöd anges i åtgärdsprogrammet. Att såväl behovet av särskilt stöd som de konkreta åtgärder som ska vidtas anges i

åtgärdsprogrammet är viktigt dels därför att åtgärdsprogrammet är ett redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja eleven så att han eller hon kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, dels för att eleven och vårdnadshavarna ska kunna ta ställning till om de är nöjda med de åtgärder som avses att vidtas eller om de vill överklaga beslutet om åtgärdsprogram. Det är även viktigt för att beslutet och dess effekter ska kunna följas upp och utvärderas.

Av Lgr 22, avsnitt 2.8, framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden enligt skollagen som avser myndighetsutövning mot någon enskild ska vissa bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900) tillämpas, däribland bestämmelser om dokumentation och motivering av beslut samt om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten numera uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Sofia Lindstrand

X Hans-Göran Arvidsson

Föredragande
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Tobias Thorén och Anna Åhman Lundberg medverkat.